

ANADOLU
DİL VE EĞİTİM DERGİSİ
Anatolian Journal of Language and Education
(ANADEL/AJLE)

Geliş/Received: 05.03.2023 *Kabul/Accepted:* 28.03.2023

Makale Türü/Article Type: Araştırma / Research

**Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları Serisinin Değerler Eğitimi Bağlamında
İncelenmesi***

Seçil ORTAKÖYLÜ**

Erhan DURUKAN***

ÖZ

Eğitimin ailede başladığı bilinen bir gerçek olsa da çocukların eğitimlerinin önemli bir bölümünü okul ortamında öğrendikleri okuma ve sonrasında tanıştıkları çeşitli kaynaklarla sağladığı da bilinmektedir. Eğitime ve şekillenmeye açık olunan çocukluk döneminde okunan kitaplar sayesinde çocuklar kimi davranışları, tutumları ve değerleri öğrenebilirler. Bu sebeple çocuk kitapları içeriğinden boyutuna kadar pek çok alanda incelenmiş ve çocukların eğitiminde öne çıkan kaynaklardan sayılmıştır. Çocuk eğitimindeki etkisi göz önüne alındığında çocuk kitaplarının bazı özellikleri taşıması zorunludur. Özellikle seri niteliğindeki çocuk kitaplarının aynı kahramanı veya kahramanları birkaç olayda kullanmaları çocukların karşısına sıklıkla bu kahramanların çıkması açısından önemlidir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesinin kullanıldığı bu çalışmada Melih Tuğtağ'ın kaleme aldığı *Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları* adlı çocuk kitabı serisi kök değerler bakımından incelenmiştir. Çalışma sonunda seride kök değerlerin doğrudan veya örtük biçimde geçtiği toplam 796 bulgu belirlenmiştir. Öz denetim en sık örneğe sahip kök değer iken adalet en az rastlanan kök değerdir. Kök değerlerin sıklığa göre sıralamasının öz denetim, sevgi, sorumluluk, dostluk, yardımseverlik, dürüstlük, vatanseverlik, sabır, saygı ve adalet şeklinde olduğu saptanmıştır. Serinin her kitabında her kök değer yer almadığı ve değerlerin kitaplara dağılımında düzensizlik bulunduğu belirlenmiştir. Fakat kök değerlere ilişkin bulguların zenginliğinden hareketle bu serinin değerler eğitimi için yeterli ve uygun bir kaynak olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Değerler eğitimi, kök değerler, *Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları*, Türkçe eğitimi, çocuk kitapları.

**An Analysis of Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları Series in the Context of
Values Education**

ABSTRACT

Although it is a known fact that education begins in the family, children provide a significant part of their education through reading they learn at school and various resources they meet afterwards. Children can learn some behaviors, attitudes and values from books. For this reason, children's books have been examined in many areas such as content, size and have been counted as prominent sources in children's education. Considering the effect on children's education,

Atıf Bilgisi: Ortaköylü, S. ve Durukan, E. (2023). Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları serisinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *Anadolu Dil ve Eğitim Dergisi*, 1(1), 21-29. Doi: <https://10.5281/zenodo.7772450>

* Bu makale ilk yazarın "Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları Serisinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, secil.ortakoylu@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4662-7856

*** Prof. Dr., Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, edurukan@trabzon.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9600-3190

children's books must have certain characteristics. In particular, it is important that serial books use same heroes in several books in terms of these heroes frequently appear in front of children.

In this research, document analysis was used, the children's book series called Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları was examined in terms of root values. At the end of the study, 796 findings were determined. The most common root value is self-control, while the least common root value is justice. In addition, it has been determined that not each root value is included in each book, and that there is irregularity in the distribution of the root values in the books. Nevertheless, it was concluded that this series is an appropriate and sufficient resource for values education.

Keywords: Values education, root values, Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları, Turkish education, children's books.

Giriş

Eğitim; insanlığın ilk çağlarından bu yana insanlığın sürekliliğini sağlamasında, kendini korumasında ve geliştirmesinde, bir araya gelerek toplumlar oluşturmasında ve bu toplumların geleceğini güvence altına almasında sistemli veya sistemsiz bir araç olarak kullanılmaktadır. Timuçin (2004: 184) eğitimi “kendini ya da başkalarını yetiştirme ya da geliştirme süreçlerinin toplamı” olarak ifade etmiştir. Bu yetiştirme ve geliştirme süreci hayata dair teknik bilgileri edindirmenin yanında toplumun sahip olduğu değerlerin aktarımını da içine alan bir nitelik göstermektedir. Tezcan (1985), eğitimin amaçlarını bireye yönelik ve sosyokültürel yönelimli olmak üzere iki ana başlığa ayırmıştır. Bireye yönelik amaçlar içinde yer alan “ruhsal gelişimini sağlama” ve sosyokültürel yönelimli amaçlardan olan “bireyin toplumsallaştırılması, ulusun devamının sağlanması” amaçları değerler eğitimiyle ilişkilendirilebilir. Çünkü Hökelekli'nin (2010) de belirttiği gibi eğitimin hedeflerinden biri de toplumun ortak değerlerini yeni nesillere aktarmak ve öğretmek, çocukları iyi insan ve vatandaş olarak yetiştirmek ve kendisi ve çevresiyle barışık uyumlu, sağlam karakterler olarak yetişmelerinde yardım etmektir. Değerler; insanın insanla, insanın toplumla ve toplumun bir başka toplumla ilişkilerinde ortaya çıkan ve belirleyici, birleştirici ya da ayırıcı roller üstlenen kabullerdir. “İyi ya da kötü insan olma yolunda vazgeçilemeyecek bir kavram olan değerler; insana mutluluğun, topluma ise barışın ve huzurun kaynaklığını yapar” (Şahin, 2019: 18).

İnsanın değerlerle olan ilişkisini düşününce eğitimin de değerlerle ilişkili olması gerektiği söylenebilir. Kuçuradi (2013), değerlerin yapıtlarla ve kişilerin eylemleriyle gerçekleştirilen insani olaylar olduğunu söyleyerek değerler-insan ilişkisini özetlemektedir. Timuçin (2004: 119) değerlerin insan için vazgeçilmezliğini “İnsan, insan olmanın gerektirdiği tüm edimlerini gerçekleştirirken değerlere uyar ya da değerler yaratır. Bu çerçevede değeri insan yaşamının zorunlu bir ögesi olarak gerekir.” diyerek ifade etmiştir. İnsan ve değer ilişkisinin ayrılmazlığı değerleri psikoloji, edebiyat, sosyoloji, ekonomi gibi insanı ve toplumu konu edinen birçok bilim alanının araştırma konusu hâline getirmiştir. Şimşek'e (2020: 14) göre “Değerler iyi ile kötünün, doğru ile yanlışın, yapılması gerekenle yapılmaması gerekenin ayırt edilmesine imkân sağlayarak kendisiyle ve toplumla barışık yaşama konusunda ferde kılavuzluk eden kabuller ve inançlardır.” Giddens (2012: 1055) ise değerleri, “İnsan bireyleri ya da grupları tarafından neyin istenir, uygun iyi ya da kötü olduğu hakkında benimsenen düşünceler” şeklinde ifade etmiştir. Hökelekli'ye (2010: 4) göre “Değer, davranışlarımıza yol gösteren, rehberlik eden inançlar ve kabullerdir. Eylem ve davranışlarımızın yerindeliğini, etkililiğini, güzelliğini, ahlakiliğini belirlemeye hizmet eden ilke ve standartlardır.” Okumuş (2010), değerlerin insanın davranış ve eylemlerini yönettiğini ifade eder. Değerlerin insan üzerindeki etkisi dikkate alındığında değerlerin, değerler eğitiminin ve değerler eğitiminde kullanılacak yöntemlerin araştırılması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Değerler eğitimi, yaş şartı aranmaksızın, belli başlı değerlerin edindirilmesi süreci olarak ifade edilebilir. Katılmış ve Ekşi (2020), değerler eğitiminin toplumsal hayatı etkileyen bilgi, beceri ve tutumları kazandırmak için uygulanan etkinlikleri ifade eden şemsiye bir kavram olarak tanımlamıştır.

Değerlere dair ilk eğitimin alındığı yer ailedir fakat sonrasında gelişen ve farklı çevrelerle tanışan çocuk özellikle okulda değerler eğitimine devam eder. Okulda karşılaştığı çevre, gördüğü ders, okuduğu her kitap çocuğun değerler eğitiminde etkilidir. Her dersin öğretim programında sayılan kök değerler, değerler eğitiminde öncelikli olarak kazandırılması hedeflenen temel değerleri belirlemektedir. Bu kök değerler, doğrudan eğitimle verilebileceği gibi örtük öğrenmeler aracılığıyla okul ve çevreden edinilebilir. Sosyal öğrenme içerisinde sayılan bu eğitim yönteminde çocuklar rol model aldıkları kişinin sahip olduğu çeşitli değerleri edinebilirler. Rol model olarak alınan kişi aile bireyi, arkadaş, öğretmen gibi gerçek hayatta var olan bireyler olabileceği gibi kurgusal dünyadan bir kahraman da olabilir. Aytaç'a (1999: 227) göre kahraman "anlatı ya da tiyatro edebiyatında odak figür, başrol"dür. Kitap kahramanlarıyla özdeşim kuran çocuklar, kahramanın sahip olduğu ve temsil ettiği değerleri içselleştirebilir. Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar (2014: 227), "İçselleştirme; toplumun değerlerini kişinin kendi değerleri gibi benimsemesi, böylece toplum tarafından kabul gören davranışı, dış faktörlerle (cezalandırılmamak gibi) değil, iç faktörlerle (kendi istediği için) gerçekleştirmesidir." demiştir. O hâlde kahramanla özdeşim kurup onun sahip olduğu değerleri içselleştiren çocuk, kitaplardan öğrenebilir. Bu sebeple çocuk kitaplarının seçiminde dikkatli olunmalıdır.

Aytaç (1999: 217), çocuk edebiyatını "çocuklar için, onlara hitap eden konuları onların anlayabileceği bir üslupta kaleme almış edebiyat" şeklinde tanımlamıştır. Çocuk edebiyatı eserleri çocuğa göre, çocuğa ve çocuk gerçekliğine uygun yazılan eserlerdir. Şirin'e (2000: 19) göre "Çocuğa göre deyince çocuklar için yapılacak edebiyatın çocuğun büyüme ve gelişme çağlarına, psikolojisine, sözcük ve kavram bilgisine, algılama düzeyine uygun bir duyarlık anlaşılmalıdır."

Şirin'e (2000: 9) göre "Çocuk edebiyatı; çocukların büyüme ve gelişmelerine, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır." Kaminski (2016), çocuk edebiyatının geçmişini 18. yüzyılın son çeyreğine dayandırır. Şirin (2000) de aynı gerçeği dile getirir ve çocuk psikolojisindeki gelişmelerin sonucunda çocuk edebiyatı kavramının öne çıkmaya başladığını belirtir. Üç yüzyıllık bir dönem içinde oluşturulan yazılı gelenek edebî, estetik ve biçim yönünden oluşum hâlinindedir.

Seri hâlinde yayımlanan çocuk kitaplarında aynı kahraman veya kahramanların başından geçen olaylar ele alınmaktadır. "Seri kitap" ya da "kitap serisi" ifadelerinin henüz tek bir tanımı bulunmamaktadır. Seri ve kitap sözcüklerinin tanımlarından hareketle birden fazla kitaptan oluşan; aralarında kahramanlar, olay, mekân gibi kitabı oluşturan unsurlardan bir ya da birkaçı bakımından ortaklık bulunan ve bir dizi hâlinde yayımlanan bütün şeklinde ifade edilebilir. Seri kitapların edebiyatta sıklıkla rastlanan bir tür olduğu fakat literatürde bu kitapların "seri" olma özelliği üzerinde fazla durulmadığı görülmektedir. Oysa İpek-Yükselen (2017), seri kitapların çocukların merak duygusunu körükleyerek özellikle ilköğretimdeki öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılmasında faydalanılabilecek kaynaklar olduğunu belirtmiştir.

Çocuk kitapları, değerler eğitiminde büyük bir önem taşımaktadır. Son zamanlarda temel amacı değerler eğitiminde kullanılmak olan kitaplar yayımlanmaktadır. Doğrudan değerler eğitimi amacını taşımaya bile çocuk kitaplarının değerler eğitimindeki rolü tartışılmazdır. "Çocuk edebiyatı aracılığı ile hem kendini hem de kendinden farklı olanları tanıyan çocuklar hem evrensel hem de millî değerlere duyarlılık geliştirmektedir" (Akkaya, s. 15). Sever (2019), çocuk edebiyatının toplumun önemsendiği davranışlara ilişkin ipuçları sunduğunu ve ilk çocukluk döneminden itibaren çocukların bireysel değerlerini oluşturmada önemli kaynaklar olduğunu vurgulamıştır. Ulun'a (2022) göre "Çocuk edebiyatı, çocukların değerleri tanıyarak içselleştirmelerine katkıda bulunur. Özellikle kök değerlere çocuk kitapları içerisinde yer verilmesinin çocukların karakter gelişimine olumlu yönde etki edeceği söylenebilir."

Kumbasar (2011: 11), çocuk kitapları başta olmak üzere genel olarak edebî eserlerin değerler eğitimiyle ilişkisi hakkında “Edebî eserler bireylere değerleri aşılama da kullanılabilir önemli araçlar olmalarına rağmen, bütün edebî eserlerin bu görevi yerine getirdiği söylenemez. Eserlerin yazarı, konusu, okurun gelişim düzeyine uygun olması, şiddet öğeleri içermemesi, yanlış yönlendirmelerde bulunmaması gibi birçok unsur edebî eserin niteliğini belirler.” demiştir. Kısacası önerilen çocuk kitapları çocukların bilişsel, dilsel, estetik, ahlaki açıdan gelişimlerini desteklemesinin yanı sıra onlara kazandırılması gereken değerleri içermeli ve olumsuz yönelecek öğeler barındırmamalıdır.

Özetle çocuk kitaplarının değerler eğitimindeki öneminden hareketle bu çalışmada daha önce değerler eğitimi alanında incelenmemiş, seri kitap özelliği taşıyan ve her kitabı birden fazla baskı yapmış olan *Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları* serisi kök değerler açısından incelenmiş; seride her kök değer yer alıp almadığı, kök değerlerin dağılımının düzenli olup olmadığı ve serinin değerler eğitimi açısından yeterliliği irdelenmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Büyükoztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel'e (2018) göre “İlişkilerin, etkinliklerin, durumların ya da materyallerin niteliğinin incelendiği çalışmalara nitel araştırmalar denir.” Nitel araştırmaların genel bir tanımından hareketle doğal ortamda gerçekleşen, temel araç olarak araştırmacının kullanıldığı, birden fazla yöntemden faydalanılan, tümevarım ve tümdengelimli akıl yürütmenin kullanıldığı, araştırma sürecinin zamanla belirdiği, katılımcı yorumlarının bulunduğu, yansıtıcılık özelliğine sahip ve bütüncül açıklamalara yönelen araştırmalar olduğu söylenebilir (Creswell, 2018). Yıldırım ve Şimşek'e (2018: 189) göre “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.”

İncelenen Eserler

Bu çalışmada incelenen eserler Melih Tuğtağ'ın yazarı, Çağrı Cebeci'nin çizdiği *Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları* serisini oluşturan ve özellikle ortaokul öğrencilerine yönelik olarak kaleme alınan on kitaptır.

Çalışmanın kapsamını araştırmanın gerçekleştirildiği tarihte *Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları* serisi adı altında yayımlanmış olan *Aaa! Bu da Kim, Dikkat İcat Çıkabilir, Acayip Bir Gazete, Kim Bu Yeni Çocuk, Hazineyi Kim Sakladı, Bu Nasıl Süper Kahraman, Bir Köy Var Uzakta, Eyvah Böcükler İstilada, Ben Bu Oyunu Bozarım, Bu Ne Biçim Ajanda* adlı on çocuk kitabı oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

İncelenecek eserler çeşitli kitapçılardan ve çevrim içi kitap satış sitelerinden temin edilmiştir. Kitapların okunmasına geçilmeden önce öğretim programlarındaki on kök değer baz alınarak temel kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategorilerden hareketle incelenen eserlerde yer alan temel değerler tespit edilerek araştırmanın verileri elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları adlı çocuk kitabı serisinin kök değerlere göre incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada her kitap üçer kere okunarak doküman incelemesi yapılmıştır. Kitaplarda tespit edilen değerler kodlanmış ve kategorilere yerleştirilmiştir. Elde edilen bulgular betimsel analize tabi tutulmuştur “Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları

düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 239). İnceleme sonunda elde edilen bulgular tablo hâline dönüştürülerek sunulmuş, veriler kitaplardaki örnek cümlelerle desteklenmiştir. İncelenen eserlerde öne çıkan değerler ve değerlerin serinin geneline dağılımı belirlenerek yorumlanmıştır.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde incelenen serideki kök değerlerle ilgili bulgular tablo hâline getirilerek sunulmuştur. Seriyi oluşturan kitapların her birinde değerlerin yer alma sıklığı belirlenmiş ve elde edilen bulgular kitaplardan örneklerle desteklenmiştir.

Tablo 1. *Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları Serisinde Yer Alan Kök Değerler*

	Adalet	Dostluk	Dürüstlük	Öz denetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Yardımseverlik	Toplam
SSGM 1	4	12	11	25	8	6	20	12	-	6	104
SSGM 2	4	10	5	23	8	5	12	11	1	3	82
SSGM 3	6	4	5	21	5	2	17	22	2	2	86
SSGM 4	3	18	10	16	3	10	16	6	4	14	100
SSGM 5	1	8	5	11	10	15	4	10	38	6	108
SSGM 6	4	8	7	12	6	7	7	9	6	4	70
SSGM 7	4	9	6	11	4	2	12	10	6	10	74
SSGM 8	6	15	5	8	6	4	4	3	1	9	61
SSGM 9	3	-	6	15	4	3	2	4	-	-	37
SSGM 10	3	7	5	11	3	1	19	11	1	13	74
Toplam	38	91	65	153	57	55	113	98	59	67	796

Tabloya göre *Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları* serisinde kök değerlere ilişkin 796 bulguya rastlanmıştır. Kitaplarda en sık rastlanan kök değer öz denetim (153) olmuştur. Bu kök değeri sırasıyla sevgi (113), sorumluluk (98), dostluk (91), yardımseverlik (67), dürüstlük (65), vatanseverlik (59), sabır (57), saygı (55) ve adalet (38) kök değerleri takip etmektedir.

Bulgulardan hareketle 10 kök değerden 3'ünün her kitapta yer almadığı görülmektedir. Bu kök değerler dostluk, vatanseverlik ve yardımseverliktir.

Vatanseverlik kök değerine ilişkin bulguların dağılımındaki düzensizliği sebebi bu değere dair örneklerin çoğunun serinin beşinci kitabında toplanmış olmasıdır. Öz denetim kök değeri dört kitapta, dostluk ve sevgi kök değerleri ise iki kitapta en sık rastlanan değerlerdir. Sorumluluk ve vatanseverlik değerlerinin öne çıktığı birer kitap bulunmaktadır. Adalet, dürüstlük, sabır, saygı ve yardımseverlik değerleri ise herhangi bir kitapta en sık rastlanan kök değer olarak yer almamıştır. Bu bulgulardan hareketle her kök değerinin tüm kitaplarda örneğine rastlanmadığı, kimi kitaplarda bazı kök değerlerinin öne çıkarıldığı sonucuna ulaşılabilir.

Birinci kitapta öz denetim, sevgi, dostluk ve sorumluluk kök değeri öne çıkmaktadır. Serinin ikinci kitabında öz denetim, sevgi, sorumluluk ve dostluk değerleri öndedir. Sorumluluk, öz denetim ve sevgi değerleri üçüncü kitapta ön planda iken dördüncü kitapta dostluk, öz denetim, sevgi ve yardımseverlik kök değerlerine ilişkin daha çok örnek bulunmaktadır. Serinin beşinci kitabında vatanseverlik, öz denetim, sabır ve sorumluluk kök değerleri baskındır; altıncı kitapta ise öz denetim ve sorumluluk kök değerleriyle ilgili daha çok örnek yer almaktadır. Sevgi, öz denetim ve yardımseverlik kök değerleri yedinci kitabın öne çıkan kök değerleriyken sekizinci kitapta dostluk, yardımseverlik ve öz denetim öndedir. Dokuzuncu kitapta öz denetim; onuncu kitapta ise sevgi, öz denetim ve sorumluluk kök değerleri en sık rastlanan örneklerle sahiptir.

Yapılan araştırma sonunda kök değerlerle ilgili en çok örneğin yer aldığı kitabın beşinci kitap olduğu ve bu durumun kitapta öne çıkarılan vatanseverlik kök değeriyle ilgili bulgulardan kaynaklandığı görülmektedir. Seriyi oluşturan kitaplar kök değerlere yönelik içerdiği örnekler açısından beşinci, birinci, dördüncü, üçüncü, ikinci, yedinci ve onuncu, altıncı, sekizinci ve dokuzuncu kitap olmak üzere sıralanabilir.

“Adalet” kök değerine ilişkin bulgular aşağıdaki gibi örneklendirilmiştir:

“Tabii ki hep bir ağızdan konuşma merasimi, en çok öğretmenleri kızdırıyor. Bu yüzden sınıfımızda Melek öğretmenimizin kafası kazan gibi olur. Kadıncağız haklı” (SSGM 1, s. 74).

“Nefes nefese mahalleye gelip olanları babama anlattık ama babam yine de inanmadı. Gerçi o da haklı. Daha önce birkaç tahminimde yanılmışım” (SSGM 8, s. 37).

“Dostluk” kök değerine ilişkin bulgular aşağıdaki gibi örneklendirilmiştir:

“Sınıf arkadaşımın somurtarak yaşamasına gönlüm razı olmaz. Taktik değiştirmem gerekiyorsa taktik değiştiririm” (SSGM 4, s. 73).

“Sizin de arkadaşlarınızla aranızda sadece size özel olan şeyler var mı? Mesela bizim kendi aramızda apayrı bir dilimiz ve apayrı oyunlarımız vardı” (SSGM 6, s. 12).

“Dürüstlük” kök değerine ilişkin bulgular aşağıdaki gibi örneklendirilmiştir:

“Ama oraya kadar gitmişken geri dönmek de olmazdı. Ben de mecburen olan biteni bakkal amcaya anlattım” (SSGM 1, s. 34).

“Biliyor musun? Ashında bir bakıma iyi de oldu. Senelerce yalan söylemek zorunda kalmıştım. Bu, beni rahatsız ediyordu. Şimdi rahatım” (SSGM 8, s. 59).

“Öz denetim” kök değerine ilişkin bulgular aşağıdaki gibi örneklendirilmiştir:

“Biz gençler ve kendini genç hissedenler, kalabalık bir grubun içine girdiğimizde beklenmedik şeyler yapabiliyoruz. Bunlar bazen tatlı çılgınlıklar olabiliyor. Hatta çoğu zaman taşkınlıklar bile yaşanabiliyor ne yazık ki” (SSGM 2, s. 10).

“Babam büyük adam ya hu! Hatasını kabul edip önce benden özür diledi, sonra hemen muhtara koşup mahalle toplantısı ayarladı” (SSGM 8, s. 39).

“Sabır” kök değerine ilişkin bulgular aşağıdaki gibi örneklendirilmiştir:

“Gece gündüz çalıştık. Diğer sınavların olduğu günlerde bile bir yandan onlara çalışırken diğer yandan matematiğe çalışıyorduk” (SSGM 7, s. 14).

“Rahmetli dedem, ‘Evladım, bir kere denedin başaramadın mı? O zaman bir daha dene. Yine mi olmadı? Taktiğini değiştir. Bir daha dene.’ derdi” (SSGM 10, s. 86).

“Saygı” kök değerine ilişkin bulgular aşağıdaki gibi örneklendirilmiştir:

“O içeri girince Sessiz'i kurtaran iki bilim adamı da ayağa kalkıp saygıyla önlerini iliklemişler” (SSGM 5, s. 66).

“Cafer, ben ve Taşkın koşup büyüklerimizin ellerini, küçüklerimizin gözlerini öptük” (SSGM 6, s. 142).

“Sevgi” kök değerine ilişkin bulgular aşağıdaki gibi örneklenmiştir:

“Aksakallı Devre, kapıyı açmam için anahtarı bana verdi. O sırada aklıma ailem geldi, onları çok özlemiştim” (SSGM 9, s. 150).

“Kitap okumayı çok severim. Çünkü yattığım yerden tüm dünyayı gezme fırsatı veriyor bana” (SSGM 10, s. 64)

“Sorumluluk” kök değerine ilişkin bulgular aşağıdaki gibi örneklenmiştir:

“Ben, ağabeyim Coşkun ve kardeşim Gizem ise okula gidiyoruz, okuldan geliyoruz o kadar. Ev için küçük bakkal alışverişleri ile odamızı toplamak gibi ufak tefek işler hariç hiçbir şey yapmıyoruz” (SSGM 1, s. 124).

“Okulun son haftasında herkes kendi yeteneğine bir gösteri hazırladı ve karne günü velilere sundu” (SSGM 7, s. 18).

“Vatanseverlik” kök değerine ilişkin bulgular aşağıdaki gibi örneklenmiştir:

“Okula vardığımda İstiklal Marşı için herkes okul bahçesinde toplanmıştı” (SSGM 4, s. 44).

“Tosbağa Necmi vatansever adam. Asılmış ipe, koca gemileri tek başına çekmiş” (SSGM 7, s. 95).

“Ev çok güzel ama biz buraya ait değiliz ki evladım. Bülbülü altın kafese koymuşlar, ille de vatanım demiş. Bu ev ne kadar güzel olursa olsun biz evimizi özlüyoruz” (SSGM 8, s. 168).

“Yardımseverlik” kök değerine ilişkin bulgular aşağıdaki gibi örneklenmiştir:

“O da kendine has üslubuyla herkese yardımcı olmaya çalışır” (SSGM 1, s. 47).

“Bakkaldan aldığım ekmeği yukarı çıkarttığımda Gülay teyzeyi ayakta görünce çok şaşırılmıştım” (SSGM 4, s. 31).

Sonuç

Bu çalışmada yazarlığını Melih Tuğtağ'ın yaptığı *Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları* adlı kitap serisi kök değerler açısından incelenmiştir. Nitel araştırma deseninin uygulandığı çalışma sonunda elde edilen veriler tablolandırılmış ve bulgulara dair örnekler sunulmuştur. Bunlardan hareketle kök değerlerin kitaplara dağılımının düzeni incelenmiş ve her kök değere ilişkin örneğin olup olmadığı irdelenmiştir.

Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları serisinde kök değerlere ilişkin açık ve örtük şekilde verilen 796 örneğin 153'ünü öz denetim oluşturmakta ve bu sıklıkla kök değerler arasında en sık rastlanan olarak ilk sıraya yerleşmektedir. Sevgi 113 sıklıkla ikinci, sorumluluk 98 sıklıkla üçüncü, dostluk 91 sıklıkla dördüncü, yardımseverlik 67 sıklıkla beşinci, dürüstlük 65 sıklıkla altıncı, vatanseverlik 59 sıklıkla yedinci, sabır 57 sıklıkla sekizinci, saygı 55 sıklıkla dokuzuncu ve adalet 38 sıklıkla onuncu sırada yer almaktadır.

Kök değerlerin her birinin on kitabın hepsinde örneklenmediği belirlenmiştir. Dostluk, vatanseverlik ve yardımseverlik kök değerleri seriyi oluşturan her kitapta yer almamaktadır. Bu sonuçtan yola çıkarak kök değerlerin kitaplarda düzenli bir dağılım göstermediği söylenebilir. Özdeş

(2022), Mavisel Yener'in on beş hikâyesini kök değerler açısından incelediği çalışmasında kök değerlerin eserlere dağılımının düzensiz olduğunu belirlemiştir. Öziçel'in vardığı sonuç ile bu çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Bu düzensiz dağılımın bir sebebi incelenen eserin konusunun değişimi olabilir.

Kök değerlere ait örnekler bakımından en zengin olan kitap “Hazineyi Kim Sakladı?” isimli beşinci kitaptır. Bu kitapta “vatanseverlik” kök değeri öne çıkmaktadır. Kök değerler bakımından en fakir olan kitap ise serinin dokuzuncu kitabıdır. Seriyeye ait kitapların kök değerleri farklı sıklıkta içerdiği fakat seriyi oluşturan 10 kitabın tamamı göz önüne alındığında kök değerler açısından zengin bir eser olduğu söylenebilir. Özer (2019), çok satan çocuk kitaplarından olan Saftirik Greg serisi üzerine yaptığı çalışmada bu serinin değerler açısından yetersiz olduğunu, olumsuz davranışlar içerdiği ve vatanseverlik değerine hiç yer verilmediğini ortaya koymuştur. Özer'in çalışması ile bu çalışmanın sonuçları birbirinden farklılık göstermektedir. Bu durumun sebeplerinden birinin, Saftirik Greg serisinin yabancı bir yazar tarafından kaleme alınırken Sessiz Sakin'in Gürültülü maceraları serisinin yerli yazarın kaleme alması olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak serinin her kitabında yer alan kök değerlerin farklı sıklıklarda ele alındığı, her kök değer her kitapta bulunmadığı, konusuna göre kitapta öne çıkan kök değerlerin değişkenlik gösterebileceği belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları serisinden değerler eğitiminde faydalanılabilir.
- Bu kitaplardan belirli bölümler alınarak Türkçe ders kitaplarında yer alabilir.
- Okuma alışkanlığının kazandırılmasında ve desteklenmesinde bu seriden faydalanılabilir.
- Melih Tuğtaş gibi çağdaş yazarların eserleri incelenerek okullar için öneri okuma listeleri oluşturulabilir.
- Seri kitapların etkililiği üzerine deneysel araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Makalede doküman incelemesi yapıldığı için etik kurulu izni alınmasını gerektiren bir durum yoktur.

Yazarların Katkı Oranı

Makalenin yazımında birinci yazar %60, ikinci yazar %40 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması

Makalenin yazarlarının çalışma kapsamında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akkaya, N. (2022). Çocuk edebiyatının tanımı, mahiyeti, temel ilkeleri ve amaçları. Ş. Şimşek ve F. Bulut (Ed.), *Çocuk edebiyatı* içinde (s. 1-16). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Aytaç, G. (1991). *Genel edebiyat bilimi*. İstanbul: Papirüs Yayınevi.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (25. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ekşi, H. ve Katılmış, A. (2020). Kavramsal çerçeve temel kavramlar. H. Ekşi ve A. Katılmış (Ed.), *Karakter ve değerler eğitimi* içinde (s. 1-25). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları
- Hökelekli, H. (2010). Modern eğitimde yeni bir paradigma: Değerler eğitimi. *Eğitime Bakış*, 6(8), 4-9.
- İpek-Yükselen, A. (2019). Yaş gruplarına göre çocuk kitapları. M. Gönen (Ed.), *Çocuk edebiyatı* içinde (s. 57-74). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalçılar, Z. (2014). *Dünden bugüne insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş* (16. baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kaminski, W. (2016). *Çocuk ve gençlik edebiyatına giriş* (Çev. Yılmaz Baş). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kuçuradi, İ. (2013). *İnsan ve değerleri* (5. baskı). İstanbul: Türk Felsefe Kurumu.
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özer, F. (2019). *Saftirik Greg'in Günlüğü serisinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Okumuş, E. (2010). Toplum ve ahlak eğitimi. *Eğitime Bakış*, 6(18), 28-32.
- Öziçel, T. (2022). Mavisel Yener'in hikâyelerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi ve ortaokul Türkçe ders kitapları için metin önerileri. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ağrı: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Sever, S. (2019). *Çocuk ve edebiyat* (10. baskı). İzmir: Tudem Yayınevi.
- Şahin, F. (2019). *Hasan Latif Saryüce'nin roman ve hikâyelerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şimşek, Ş. (2020). Çocuk edebiyatında değerler eğitimi. Ş. Şimşek ve F. Bulut (Ed.), *Çocuk edebiyatı yazarlarının kaleminden değerler eğitimi* içinde (s. 9-19). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Şirin, M. R. (2000). *99 soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim sosyolojisi* (4. baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Timuçin, A. (2004). *Felsefe sözlüğü*. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Ulun, E. B. (2022). Cahit Uçuk'un çocuk romanlarında değerler eğitimi. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 133-145.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.